

ՀՏԴ 82. 091

Գրականագիտություն

**ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐՈՂ ՎԱՐԴԵՍ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ
«ԿՐԱԿԵ ՇԱՊԻԿ» ՎԵՊՈԽՄ
Մեկնեն ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ**

Բանալի բառեր՝ գեղագիտական ընկալում, հայրենիք-սփյուռք, տարագիր հայություն, կրակե շապիկ, ժամանակի և պատմության փոխհարաբերություն, կատարելության ուղի, գաղթաշխարհ, իրատես հայրենասիր, հայեցի դաստիարակություն:

Ключевые слова: Эстетическое восприятие, родина-диаспора, огненная рубашка, разбренные по лицу земли армяне, философия времени и эпохи, путь к совершенству, эмиграция, патриот-реалист, патриотическое воспитание.

Key words: Aesthetic perception, motherland-diaspora, scattered Armenians, fire shirt, the philosophy of time and history, the way of perfection emigration, realistic patriot, patriotiq education.

М. Согомонян

Судьба армянского народа в романе Вардгеса Петросяна “Огненная рубашка”

В развитии армянской прозы неоспоримую роль сыграл В. Петросян. Судьба родины, боль родного народа, параллель родина-диаспора, тревога за сохранение национального облика армянской диаспоры составляют основу творческой тематики В. Петросяна. Чем глубже мы погружаемся в произведения В. Петросяна, тем больше мы ценим автора. Исследование показывает, что "Огненная рубашка" - песня, которая исходит из души и сердца.

M. Soghomonyan

The Destiny of the Armenian People in “Fire Shirt“ by Vardges Petrosyan.

Vardges Petrosyan played an undeniable role in the development of Armenian prose. The fate of his motherland, the pain of his native people, the parallel motherland-diaspora, concern for the preservation of the national image of the Armenian diaspora form the basis of Petrosyan's creative activity. The deeper we are immersed into V. Petrosyan's works the more we appreciate the author. The investigation shows that “Fire Shirt“ is a song that comes from his soul and heart.

Հայ արձակի զարգացման համակարգում անփոխարինելի է Վ. Պետրոսյանի դերը:

Վ. Պետրոսյանի ստեղծագործության հիմնական թեման հայրենիքի ճակատագիրն է, հայ ժողովրդի ցավը, հայրենիք-սփյուռք գուցահեղը: Հեղինակին մտահոգում է սփյուռքում հայի հայ մնալու և հայեցի դաստիարակվելու հարցը: Որքան գնում ենք դեպի Վ. Պետրոսյան գրողի ստեղծագործության խորքը, այնքան, ավելի ենք գնահատում հեղինակին: Ուսումնասիրություններից պարզվում է, որ հեղինակի «Կրակե շապիկ» երկը հոգու ու սրտի միջով անցած երկ է:

Հայ արձակի զարգացման համակարգում Վարդգես Պետրոսյանը դարձավ ժանրային, ոճական նոր գծեր հայտնագործող հեղինակներից մեկը: Միանգամայն որոշակի արժեք ստացավ նրա գեղագիտական ընկալման, երևույթների խորքը թափանցելու անուրանալի ձիրքը:

Լայն են Վարդգես Պետրոսյանի ստեղծագործությունների թեմատիկ-հուզական ընդգրկման սահմանները: Նրա կենսական ճշմարտությունն ինքնատիպ է ու հետաքրքիր: Ներկան կապվում է անցյալին, իսկ վերջինս արտահայտվում է ներկայի մեջ՝ իբրև անմար գագամունք: Իրենց ներսում անցյալ են հայտնաբերում ներկայում լիարյուն կյանք վարող բոլոր հերոսները: Սա մարդու ներաշխարհի խորքերը թափանցելու, նրա գաղտնիքները բացահայտելու մի գործողություն է:

Վարդգես Պետրոսյանի ապրած և չապրած տարիների գերագույն խորհուրդը Հայրենիք և Ժողովուրդ գաղափարն էր: «Հայրենիք, որի ցավն իրապես կրակե շապիկ էր գրողի համար, և Ժողովուրդ՝ այդ բազմաչափ գոյական անունը, իր հավաքականության մեջ սիրելի ու անձանոթ, հազարադեմ ու դիմագուրկ, սրբազան խաչ ու պղնձե մանրադրամ»¹, - գրում է Լևոն Անանյանը:

Վ. Պետրոսյանի «Կրակե շապիկ» ինքնայրումով ու ինքնաքննության սկզբունքով գրված երկ է, ինքնասուզում սեփական վարք ու ապրելաձևի խորքերը, մեր ժողովրդի անցյալի պատմության չմարած հիշողությունն է՝ շաղախված սփյուռքի ցավով ու մեր վերափոխված կյանքի ուրախությամբ: «Կրակե շապիկ»-ը հայրենիքը կորցրած և աշխարհով մեկ սփռված տարագիր հայության կյանքի ողի-

¹ Լևոն Անանյան, Վ. Պ., Մեր ժողովուրդն իմն է՝ ինչպես... իմ վիշտը, Եր., 2003, էջ 4

ասկանն է՝ սիրո, ցավի ու տառապանքի, վշտի և ուրախության ելևէջներով: «Դատարկ աթոռներ ծննդյան տոնին» վեպում ներկայացվում է մեր այսօրվա բարդ ու հակասական կյանքն իր բազմաբովանդակ էությանը, իր վերելքներով ու վայրէջքներով, իր հոգսերով, մարդկային ճակատագրերի բախումով ու նրջանկության ձգտմամբ: Այստեղ իրական կյանքն է թևաբախում, և գրողը հոգու շարժման ներքին լարմամբ պնդում է իր հերոսների ներաշխարհը, բացում նոր ծալքեր:

Անվանի գրողը լայն տեսադաշտի մեջ առավ հայրենիք-սփյուռք գուգահեռը, փորձեց քննական հայացքով դիտել հայոց եղեռնի տարբեր դիրքորոշումների կծիկը և նորօրյա մեկնությունների հանգույցներում որոնեց պատմության և ժամանակի փիլիսոփայությունը: Վեպի հերոսները՝ Ծիրակ պապն ու Նունն տատը, մեր ժողովրդի կենդանի պատմությունն են, նրանց աչքերում, հայացքներում, ուրախության և տխրության մեջ ամբարված են մեր ժողովրդի ցավն ու դառնությունը: Պապն իր ժողովրդի անցյալ կյանքի վկան է, վեր հառնելով արյունոտ մանկությունից, կարողացել է բարությանը ջերմացնել շրջապատը:

Հարուստ ներաշխարհով է օժտված Նունն տատը: Նրա առանձնասեյակը յուրահատուկ թանգարան է. պատերին հարազատների լուսանկարներն են. մի պատին՝ եղեռնի զոհ դարձածների դատարկ շրջանակները: Նունն մայրիկի հարազատ աշխարհն է դա, որով ապրում ու շնչում է հայոց ոգու և կենսունակության մարմնացում դարձած մեծ մայրիկը: Նա կռիվ է տալիս ճակատագրի հետ, համաձայն չէ պատմությանը, դեմ է աշխարհի քարտեզին, որի վրա գծված սլաքները տարածվում են բոլոր աշխարհամասերով և արտահայտվում մեկ բառով՝ սփյուռք: Մոսկովյան ռեստորանում Ռիզա Էֆենդին ասում է, որ ցավում է հայի ճակատագրի համար, խնդրում է հավատալ, որ խորապես անկեղծ է... բայց աշխարհի տարբեր ծայրերում իր ոտնահետքերը թողած հայն ինչպես հավատա Ռիզա Էֆենդուն, երբ երևան եկած նրա որդին, Ծիրակ պապի տանը նայելով քարտեզին, խոր հոգուց է հանում, սիրտը մղկտում է, երբ նայում է Թուրքիայի քարտեզին՝ Եվրոպայից մինչև Կասպից ծով. ինչի՞ց ինչ մնաց...

Սփյուռքը մի մեծ հնոց է, ուր իրենց սրտի կրակն են վառ պահում շատ հայեր, կամ ինչպես Սյուզի Վահանյանն է ասում՝ սփյուռքը ձուլարան է, այնտեղ քիչ մը ամեն տեղ ու ամեն օր մեր բարությունն են բան մը կկորցնենք:

Որքան էլ, որ Վարուժան Ծիրակյանը դատապարտի հորը՝ Ամերիկայում ապրելու և իր մանկությունը խորտակելու համար, այնուամենայնիվ, զգում է, որ հոր սպիացած վերքից արյուն է կաթում, և նրան միշտ տանջում է՝ «Ես ի՞նչ գործ ունեմ այստեղ» բազմակնճիռ հարցը: Որքան էլ Վարուժանը մեղադրական կարդա Ադիս-Աբեբայում և Անգլիայում ապրող Ջորջ ու Տիգրան Վահանյանների հասցեին, հասկանում է նրանց ցավը, սարսափով է լսում նրանց հոր պատմությունը, հայր, որ բերանը խուփ թոնրի պես ինքը վառեց ներսից, քանի որ նրա միակ չապասկած ազգականը հայոց լեզուն էր մնացել, որին չմոռանալու համար տարիներ շարունակ ինքն իրեն խոսում էր գիշերները: Այդ դժբախտ մարդու սրտի մեջ կաթ-կաթ ծորացող «հուշերի» սևակարմիր թեն ուշացումով, բայց «ներկել էր» նաև որդուն՝ Տիգրանին, որը, չնայած հուշեր անգամ չունի, բայց անհուն տազնապ է ապրում, ազնվորեն մտահոգվում իր սերնդակիցների հայ մնալու համար:

Վարուժան Ծիրակյանը՝ գրող, խմբագիր, հրապարակախոս, հոգեկան խոր լիցքերով օժտված անհատի մարմնացում, մարդկային ճակատագրով տառապող ու խորհող այն անհատն է, որ անհանգիստ որոնումներով հաճախ է գտնում ու կորցնում կյանքի խճճված կծիկի ծայրերը: «Կրակն շապիկ» Ծիրակյանի մենախոսությունն է, մենախոսության ժամերին մտորումներում նա վերլուծում է իր կենսագրությունը, ապրած ու չապրած տարիների խորհուրդը: Որտե՞ղ գտնել կատարելության ուղին... Վարուժանի գրողական էության մեջ արձագանք են գտնում մարդկային հոգին ճանաչելու վերաբերյալ հայր սուրբի դատողությունները՝ չէ՞ որ մի բան արժեն ինքնախոստովանության, ասածո հանդեպ հավատի, խղճի խայթի այն արթնացումները, որ դարեր շարունակ կարգավորել են մարդկային բարոյականությունը: Սյուզին գնահատում է Ծիրակյանի գրականությունը, քանզի նրա անունը ցավ է: Իսկ ստվերի տակ մնացած գրողի կինը՝ Մարին, հակառակը՝ մտածում է, որ գրող-հոգեբանը, պարտավոր է ճանաչել ութը տարի մի հարկի տակ ապրած կնոջը: Չի էլ ճանաչել, քանզի գրողն իր ապրած օրվա, իր գրվածքների սևագրությունը պիտի ունենա:

Վ. Պետրոսյանին հաջողվել է կերտել այնպիսի մարդու կերպար, ով օժտված է իր ժամանակը ճիշտ տեսնելու, ճանաչելու ունակությամբ և խորապես ըմբռնում է կյանքի զարգացման օրինաչափությունն ու հակասությունները: Վարուժան Ծիրակյանի ներսում, դեմ-դիմաց կանգնած են մարդն ու խիղճը, այնտեղ միավորվում են և՛ մեղադրողը, և՛ մեղադրյալը, ու նա ձգտում է ինքն իրեն հաղթել, արթնացնել իր մեջ քնած մարդուն, հավատալ նրա ներսում ապրող բարության հատիկի գործությանը: Սյուզին և Հեղինեն, որ սիրում են Վարուժանին և հանձին նրա պատկերացնում իրենց իդեալը, անձնական շփման ընթացքում նրա մեջ չեն գտնում իրենց երևակայած մարդուն և հիասթափված հեռանում են: Այս դեպքում է միայն, որ Վարուժանն ապրում է գղջման պահեր, հուսալսաբարություն, սպասումի կարոտ ու դառնություն: Նա խորապես գգում է, որ իսկական սերը հոգս է, բեռ, պիտի դիմանալ նրա ծանրությամբ: Վարուժանն իր անձնական դրամայից վեր է դասում սփյուռքի ցավը. հայ սփյուռքը պիտի «ցավագրվել», որովհետև ցավի անմիջական տերը նա է, պատմության դառնությունը նա է ճաշակում: Եվ նա հասկացավ, որ արտասահմանում հայություն պահպանելը սեփական յուրի մեջ տապակվելն է: Սփյուռքի վերաբերյալ Վարուժանի և Արամի հայացքները բարդ ու հակասական են: Որքան էլ իրական լինեն կրքերի բախումն ու գաղափարների պայքարը, այնուամենայնիվ, ընդհանրության մեջ ողբերգական անեծք է դրոշմված օտար ափերում ապաստանած մարդկային ազգային իդեոլոգիայի և վերադարձի ապարդյուն ճիգերում: Իբրև այս ամենի խորհրդանիշ, վեպի մի այլ հերոս՝ Արթուրոն, բոլոր ազգերի գրականությունների պոեմներում թափառող երգիչը, մարդկային հոգու ցավը փարատում է կորսված իդեոլոգիայի, օտարված հայրենիքի հուզիչ մեղեդիներով. Բո ցավը, Հայրենիք, կրակն շապիկ է, հագնում եմ, վառում է, հանում եմ, մեռնում եմ...: Արթուրոյի հայրենակարոտ երգը դառնում է յուրատեսակ ռեքվիեմ: Նա երագում է գնալ Հայաստան, կույր աչքերով տեսնել Արարատը, քայլել Երևանի փողոցներով, լսել հայերեն խոսակցություն, լսել հայերեն ծիծաղ, զգալ հայկական ջերմություն:

Վ. Պետրոսյանը Պողոս Թուրյանին և նրա նմաններին հակադրում է Բայրենում ապրող կույր երգիչ Արթուրոյին, Շոտլանդիայի ռեստորաններից մեկում իր փոքրիկ Հայաստանը կերտած Պետրոս Աղանայանին և հեռավոր այլ վայրերում քրմի նման ողջակիզվող հազարավոր հայերի, որոնք պահպանում են իրենց ինքնությունն ու մայրենի լեզուն: Իզուր չէ մեծն Վիլյամ Սարդյանն արել այս փայլուն եզրակացությունը. «Որքան ալ փորձեք կործանել Հայաստանը, անհնարին պիտի ըլլայ, որովհետև երբ երկու հայեր այս աշխարհի վրայ հանդիպին որևէ տեղ, տեսե՛ք, թե՛, ինչպե՛ս պիտի կերտե՛ն նոր Հայաստան մը»¹: Վեպի երկրորդ խորագիրը հեղինակը կոչել է «Կրակն շապիկ»: Հայրենիքի ցավն է այդ կրակն շապիկը: 1934թ. հրատարակած իր վիպակը ևս այդպես է անվանել հայտնի արձակագրուհի Զապել Եսայանը, որի հերոսների համար կրակն շապիկը թե՛ հայրենաբնակների, թե՛ սփյուռքահայերի հագին է, իսկ սփյուռքահայության թեման շոշափում է բավականին համակողմանիորեն՝ դարձյալ կասկածների ու համոզմունքների, հավատի ու անհուսության շփոթ անցումներով:

Իսկ Վարուժան Ծիրակյանն, այնուամենայնիվ, կատարում է թռեմիկի իր պարտքը պապի հիշատակարանի առաջ. նա գաղթաշխարհում փորձում է գտնել Հայաստանը՝ «հուսահատ զբաղմունք»:

Խորհրդավոր է «Կրակն շապիկ» վեպի ավարտը, երբ գերդաստանի մեծ մայրը՝ Նունե տատը, թռեման է հանձնում Կարսի իրենց տան բանալիները, որ պահում էր տարիներ շարունակ՝ որպես սուրբ մասունք: Ո՞վ և ե՞րբ կկարողանա ի գործ լինել բացելու Արևմտահայաստանի դռները:

Համենայն դեպս, հայության «մեծ երագի» հավաքական «բանալին» պիտի պահպանենք ու փոխանցենք սերնդից սերունդ, դարից դար:

«Կրակն շապիկ» երկի շուրջ բախվեցին տարբեր կարծիքներ, մոտեցումներ, տեսակետներ: Հիրավի, ընթերցողը Վ. Պետրոսյանի հերոսների հետ վիճելով, տխրելով, կասկածելով, տառապելով, փնտրելով, համաձայնելով կամ չհամաձայնելով մտորում է բարձրաձայն: Որոշ գրականագետների կարծիքով վեպն ավելի կշահեր, եթե որոշ հարցադրումներ, ճակատային չլինեին: Կան կերպարային նմանություններ, հերոսների մի մասը նույն լեզվով է խոսում, կատակաբանությունները չափավորված չեն: Թույլ են կանանց կերպարները, գործող անձինք շատ են ենթարկվում գրողի կամքին: Մենք, թերևս չհամաձայնենք այս կարծիքների հետ, քանի որ վեպն արժեքավոր է այսօրվա համար: Իր բազմաթիվ

¹ Սարդյանի ճշմարտության հետևից, Եր., 2009, էջ 36

ներկերում Վ. Պետրոսյանը տարբեր կողմերից անդրադարձել է հայ ժողովրդի անցյալի, ներկայի և ապագայի հարցերին: Մեր կարծիքով ճիշտ են նկատում այն գրականագետները, որ «Լրակեն շապիկը» որոշ առումով նոր անսովոր հայացք է, որ տարբերվում է ավանդական դիրքորոշումով, գուցե դրա համար էլ դժվարամարս է:

1987թ. Օգոստոսի 12-ի «Սովետական Հայաստան» թերթում «Այրող շապիկ» վերնագրի տակ տպագրվեց խմբագրությանն ուղղված մի նամակ, որտեղ հեղինակը քննադատում է Շահեն Թաթևյանին՝ Վարդգես Պետրոսյանի վեպի ճիշտ չգնահատելու համար: «Շ. Թաթևյանը, ինչ-ինչ զուտ արտաքին գուգադիպություններով որոշում է, որ հեղինակի հայացքների կրողը գլխավոր հերոս Վարուժան Ծիրակյանն է, ավելին, որ նա ունի ինքնակենսագրական գծեր: Բացի այդ, մեջբերելով հերոսի անձնական և ստեղծագործական ճգնաժամի պահին արտասանած «պիտի կարողանանք մոռանալ անցյալը» բառերը, հապտապ եզրակացնում է, որ Վ. Պետրոսյանը քարոզում է մոռանալ հայ ժողովրդի հսկայական գոհերը: Ելույթ ունեցողը այստեղ ևս կամ լավ չի կարդացել-հասկացել վեպը կամ չի կամեցել հասկանալ: Առնվազն անհեթեթություն է ընդհանուր տեսքով անջատել մի բառ, մի նախադասություն և դրա հիման վրա ընդհանրացումներ անել»¹, - գրում է նամակի հեղինակ Յու. Հովհաննիսյանը: Գրախոս-նամակագիրը, գնահատելով Վ. Պետրոսյանի նշված երկը, գրում է. «Անգամ, եթե գրքի բոլոր հերոսները բղավելին անցյալը մոռանալու մասին, միևնույն է, գիրքը ինքը հիշողության արգասիք է և մեզ հուշում է. հիշեցեք մեր բոլոր անմեղ գոհերին»²: Վեպի հենքը գործված է մի մեծ գերդաստանի պատմությունից, որն է մեր ժողովրդի ճակատագիրը, որի անդամները ցրվել են աշխարհով մեկ, իհարկե ոչ երջանկությունից ու բախտավորությունից և չեն կարողանում միասին հավաքվել իրենց տան հարկի տակ: Իսկ դրան գուգահեռ ներկայացվում են հայոց եղեռնի սարսափները արդեն թուրքի՝ Մուստաֆա Նեդիմի, վավերական վկայություններով: Գրքի բնաբաններից մեկն էլ ընտրված է Վահե Բաչայի հետևյալ խոսքերը. «...Ամեն հայի ձեռքի մեջ մի սպի է, որից դեռ արյուն է կաթկթում»³:

Վ. Պետրոսյանի «Լրակեն շապիկ» գրքի շուրջ բորբոքվեցին վեճեր: Ակադեմիկոս Սերգեյ Սարինյանի ողջամիտ հարցադրումներին՝ «Անհիմն կլինեք ենթադրել, թե գրողը փորձում է հավասարակշռել մեղքերի ու թողության նժարները և դրանից հանել հաշտության տրամաբանական հետևություն», կամ՝ «Ուրեմն, ո՞րն է ելքը՝ հավիտենական ատելությունը, թե՞ պատմության անցած եղելությունների օբյեկտիվ վերլուծությունը», հետևեցին Շահեն Թաթևյանի սուտ շեշտադրումներով դատողությունները երախտամոռության, անգամ դավաճանության մասին՝ «...ամբողջ Սփիւքը, մեր ժողովուրդը իր առողջ բնագոյով ունի մի սևեռում՝ չմոռանալ, Վարդգէսը հակառակն է գոռում: Իսկ Սարինյանը ջանք ու եռանդ չի խնայում ընթերցողին համոզելու, որ մեր յետագայ առաջընթացի պայմանը անցնալը մոռանալն է, ապա բարեկամութիւնը թուրքերի հետ... Ես Վարդգէսի վերաբերմունքը դեպի Սփիւքը կ'որակէի երախտամոռութիւն, անգամ դավաճանութիւն»⁴, - կարդում ենք «Զարթոնք»-ի, 1987., հոկտեմբերի 21-ի համարում: Սակայն Վ. Պետրոսյանը կրկին իր ճշմարտացիության նկատմամբ ներքին համոզմունքով ողջախոհության կոչ է անում իր ընդդիմախոսներին. «Հարց է առաջադրված և ոչ թե լուծում, թող վերլուծեն և որոնեն պատասխանը: Իսկ որ մի օր ազգը կանգնելու է այդ հարցի առաջ, որևէ կասկած չի կարող լինել: Ես որոշ իմաստով գոհ եմ այս ամենի համար. Նշանակում է ես հասել եմ իմ նպատակին, ապագան ցույց կտա իմ վեպի գրական արժեքը»⁵, - ընթերցում ենք «Գրական թերթի» 2013թ. №6-ում: Իր իսկ տված գնահատականն առավել քան հստակ էր՝ «Եվ եթե «Լրակեն շապիկ» վեպում ես տեղ-տեղ նաև ավելի եմ թանձրացրել մեր որոշ հիվանդությունները, եթե վեպի որոշ հերոսներ խոսելու փոխարեն հաճախ պարզապես ճշում են ցավից, այդ ամենը թելադրված է սիրուց, ամենից առաջ՝ սիրուց, բացառապես սիրուց»⁶: Այսօր ահա կարող ենք մենք ավելիով հաստատել Վ. Պետրոսյան գրողի, մտածողի, ճշմարիտ և իրատես

¹ Սովետական Հայաստան, 1987, օգ. 12

² Նույն տեղում, էջ 46

³ Նույն տեղում, էջ 47

⁴ Զարթոնք, 1987, 21 հոկտ. -մարտ

⁵ Գրական թերթ, 2013, №6

⁶ Գրական թերթ, 1987, հունվար 9

հայրենասերի գաղափարներից շատերի կենսունակության փաստը: Իգուր չէ, որ ակադեմիկոս Ս. Սարինյանը իր «Ի հեճուկս» գրքում արձանագրել է. «Արդեն 1988թ-ն էր, ազգային զգացմունքների բորբոքված պահին անհասկանալի, անակնկալ և անբացատրելի էր հայ-թուրք հարաբերությունների առերևույթ, հանդիպադրման երկխոսության այն մոտիվը, որ առաջադրում էր Վարդգեսը, մոտիվ, որ այժմ դարձել է դիվանագիտական քննարկման առարկա, ներառելով ցեղասպանության, հայ դատի, հատուցման և նմանատիպ այլ հարցեր»¹: Անշուշտ, «Կրակն շապիկն» հենց այն գրական գործն է, որի կանխատեսումների մասը դեռ պիտի իրականանա:

Որքան գնում ենք դեպի Վարդգես Պետրոսյան գրողի ստեղծագործության խորքը, այնքան ավելի ենք գնահատում մի հեղինակի, ով ցանկացած երկում բացվում է ամբողջությամբ՝ չվախենալով ոչնչից: Բացվում էր, որպեսզի ինքն իրեն ճիշտ հասկանար, և աշխարհն իրեն ճիշտ հասկանար: Պատահական չէ, որ «Ազգ» թերթի 2002թ. Հոկտեմբերի 22-ի համարում «Կրակն շապիկ հագած մարդը» խորագրի տակ գրականագետ Ս. Գալոյանը մեջբերում է Վ. Պետրոսյանի խոսքերը «Տվեք ցանկացած մարդու կենսագրություն, և ես, ըստ այդ կենսագրության կարող եմ ներկայացնել և՛ լուսապսակով առաքյալ, և՛ սատանա... Ուր աշխատել եմ, ցանկացել եմ իմ խոսքն ասել, իմ մթնոլորտը ստեղծել: Ես հանճարեղների երամի մեջ չեմ: Կարևորն այն է, որ գրածդ ամեն տող ու գիրքն ազնիվ լինի, քո միջով անցած: Գրականության և ժողովրդի ստիկայի մեջ աշխատել եմ լինել այդպիսին»²: «Կրակն շապիկ» երկը, հիրավի, հեղինակի հոգու և սրտի միջով անցած երկ է: Քննադատության կրակի տակ այն դիմացավ և ձեռք բերեց արդիական հնչեղություն՝ դառնալով հայեցի դաստիարակության անփոխարինելի դպրոց՝ հայ լինելու, հայեցի ապրելու իր անուրանալի բանաձևով: Իրավացի է գրականագետ Հ. Այվազյանը. «Յուրաքանչյուր գրող ունի ստեղծագործություններ, ուր առավել ուժգնությամբ են երևում նրա անհատականությունը, ընտրած հերոսների բնավորությունը, ոճի յուրահատկությունը, ստեղծագործական մոտիվները»³: Հիրավի, մարդու քաղաքացիականության, կյանքի հանդեպ նրա դիրքորոշման բազմապիսի հարցերի քննությամբ, երկը ներկայացնում է մեր բարդ ու հակասական կյանքը՝ իր բովանդակ էությամբ, իր նվաճումներով ու անկումներով, հոգսերով և ուրախություններով:

Տեղեկություններ հեղինակի մասին

Մելինե Սողոմոնյան – ԱրՊՀ ասպիրանտ, հայ գրականության և լրագրության ամբիոն

E-mail: soghomoyan-8890@mail.ru

Հոդվածը տպագրության է նրաշխարհում խմբագրական կոլեկիայի անդամ, ք.գ.դ. Ս. Խանյանը:

¹ Ս. Սարինյան, *Ի հեճուկս*, Ստեփ., 2006

² *Ազգ*, 2002, հոկտ. 22

³ *Գարուն*, 1986, №12, էջ 39